

‘DON’T TRY THIS AT HOME!’

Prof. dr. Niels van Nieuw Amerongen RA is partner bij V&A accountants-adviseurs en twee dagen per week verbonden aan Nyenrode Business Universiteit als PIA Group Netherlands-hoogleraar mkb-accountancy. Op het gebied van onderzoek heeft hij een mkb-hart, hetgeen weinig voorkomt in de *auditing research arena*. Hoog tijd voor enkele vragen.

TEKST LUC QUADACKERS BEELD MICHEL TER WOLBEEK

Hoe zie jij de relatie tussen accountancywetenschap en -praktijk?
“Ik vind het nuttig en leuk om in beide werelden actief te zijn. De praktijk bestaat voor mij uit het ondersteunen van accountantskantoren, bijvoorbeeld aan de hand van opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelingen en het geven van trainingen. De wetenschap beoefen ik op Nyenrode, naast mijn werk als academisch directeur van de accountantsopleidingen. Wetenschap en praktijk vormen echter twee verschillende werelden. Ik streef ernaar om die werelden dichter naar elkaar toe te brengen.”

Waar komt jouw wetenschappelijke mkb-interesse vandaan?
“Het is begonnen met een inherente nieuwsgierigheid, het willen weten hoe dingen in elkaar steken. Dat was in mijn jeugd al het geval en toen ik als accountant bij de voorloper van EY in aanraking kwam met vaktechniek, wilde ik ook steeds weten waarom we de dingen doen zoals we ze doen. En dat ben ik mij bij mijn werk voor mkb-kantoren ook blijven afvragen. Hoe kleiner de kantoren, hoe minder sprake is van formele procedures en hoe kleiner de afdelingen vaktechniek, compliance en riskmanagement zijn; als ze die al hebben. Binnen de mkb-kantoren is de formele invulling van de accountantswerkzaamheden meer fluide dan bij een big four-kantoor. Daardoor wordt de accountant in die omstandigheden al gauw op zichzelf teruggeworpen. Er is wel een kwaliteitssysteem en een ‘handboek soldaat’, maar daarbinnen maakt de accountant in het mkb toch veel eigen *judgment calls*. De ontwikkeling van de individuele accountant is daardoor afhankelijk van wat de eigen omgeving te bieden heeft. Ik vind het mooie van wetenschap dat inzichten

over een bepaald vraagstuk worden gevormd over een veel grotere massa dan de eigen individuele waarnemingen. Op basis van zo’n grotere kennisbasis is het eenvoudiger om je gedrag en oordelen af te stemmen op de situatie.”

Er ligt best een spanningsveld tussen wetenschap en praktijk. Hoe komt dat volgens jou?

“Wetenschap staat vaak veraf van de praktijk. Dat komt onder andere door de rangorde van de wetenschappelijke tijdschriften. De toptijdschriften hebben in feite ook het hoogste theoretische gehalte. En hoe hoger het theoretisch gehalte, hoe groter de afstand met de dagelijkse praktijk, vind ik. Gelukkig verschijnt er inmiddels wel meer kwalitatief onderzoek, maar artikelen bevatten toch vaak veel statistiek en wiskundige ‘prikkel draad’. Die artikelen worden nauwelijks gelezen in de praktijk. Toezichthouders, zoals de AFM, en regelgevers zijn overigens wel geïnteresseerd in de inhoud van die artikelen, maar je moet een halve wetenschapper zijn om te kunnen begrijpen wat erin staat. Studenten vinden het ook lastig en lezen die artikelen liever niet dan wel. Toch leren ze er veel van. Maar voor de dagelijkse praktijk voegt het nog te weinig toe. De publicaties bevatten niet echt concrete suggesties voor wat je ermee kunt.”

Hoe kan dat dan beter?

“Ik ben in ieder geval blij dat er nu aandacht is voor een afzonderlijk vakgebied mkb-accountancy. Dat is mede gelukt door de aanwezigheid van mijn leerstoelsponsor. Het is de enige leerstoel op dit gebied in Nederland. Ik ben vier jaar geleden begonnen en er zijn al enkele onderzoeken

gepubliceerd. Die gaan over het verband tussen de duur en kracht van de klantrelatie en over hoe de klant de toegevoegde waarde van de accountant ervaart. We verrichten momenteel onderzoek naar de afstand tussen accountant en klant, en wanneer die leidt tot een betere controlekwaliteit of een betere efficiency. Een dominant paradigma was lange tijd dat als de accountant dicht op de klant zit, hij dan gaat leiden aan tunnelvisie. In een artikel in *Accounting, Organizations & Society* uit 2020 stellen onderzoekers Knechel, Thomas en Driskill voor om bij een controleopdracht juist te beginnen met de waarde van de samenwerking tussen de opdrachtgever en de accountant. Dat zie ik zelf ook als een zeer vruchtbaar model. Zo kom je tot andere inzichten over controlekwaliteit dan voorheen. We zijn nu bijvoorbeeld bezig met een onderzoek naar de manier waarop de integriteitsinschatting van de klant door de accountant nadere

‘Ik ben in ieder geval blij dat er nu aandacht is voor een afzonderlijk vakgebied mkb-accountancy.’

invulling geeft aan de relatie. Dat is zeer relevant, want aan die integriteitsinschattingen zijn veel verdere oordeelsvormingen gekoppeld. Er staat echter weinig in de handboeken over welke zachte factoren van belang zijn om afwijkend gedrag te beoordelen. Mijn wens is om dat proces beter in kaart te brengen, zodat de accountant ook meer in staat is om onderscheid te maken tussen wat normaal gedrag van de klant is en wat afwijkend gedrag. Dat inzicht leidt tot een gerichtere manier van werken en in het verlengde daarvan tot een hogere controlekwaliteit.”

Wat ligt er nog meer in het verschiet?

“Ik kan nog niet alles verklappen, maar een van de belangrijkste dingen is dat we onderzoeksvragen nadrukkelijker gaan afstemmen met kantoren. Dat kan, denk ik, helpen om de wetenschap dichter bij de praktijk te brengen en meer praktisch relevant te maken. Daarnaast heeft academisch onderzoek een te lange doorlooptijd. Dat vraagt om een aanvullende, alternatieve aanpak. Onze gedachte is om voorafgaand aan de wetenschappelijke publicaties bijvoorbeeld rapporten te publiceren, eventueel in een beperkte verspreidingskring, zodat de praktijk al kennis kan nemen van praktisch bruikbare uitkomsten en zo de toegevoegde waarde van wetenschap kan ervaren. Dat initiatief heeft nog geen naam, maar het wordt wel iets moois.”

Als je zou moeten kiezen, wordt het dan wetenschap of praktijk?

“Dat is lastig. Maar als geld geen rol zou spelen en als ik alle tijd van de wereld zou hebben, dan zou ik in ieder geval graag nog meer tijd in de wetenschap willen steken. Mijn missie om wetenschap dichter bij de praktijk te brengen past echter absoluut niet binnen een veertigjarige werkweek. Ik heb dus al tegen mijn kinderen gezegd: ‘don’t try this at home’, mochten zij die ambitie ook hebben.” ←